

Politička analiza

Analiza 2/12

Politička analiza

Bosna i Hercegovina – Ruska Federacija

(ekonomski rakurs bilateralnih odnosa)

Sarajevo, mart 2012.

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

 Vanjskopolitička
inicijativa BH

Sadržaj

---

1. Uvod	1
2. Politički odnosi	2
3. Ekonomski odnosi	3
3.1. Stanje ekonomskih odnosa	3
3.2. Što da se čini	6
3.3. Perspektive ekonomskih odnosa	7
4. Suradnja u sferi kulture, znanosti sporta	8
5. Zaključak	8
Sažetak	9
Literatura	10

Ovu nezavisnu analizu je pripremila Vanjskopolitička Inicijativa BH (VPI BH) uz finansijsku pomoć Friedrich Ebert Fondacije. Pogledi izneseni u ovoj analizi su stoga pogledi VPI BH i ni u kojem slučaju ne oslikavaju poglede Friedrich Ebert Fondacije.

Kontakt: info@vpi.ba www.vpi.ba

Uz podršku:

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Bosna i Hercegovina – Ruska Federacija

(ekonomski rakurs bilateralnih odnosa)

1. Uvod

U fokusu ove analize bit će prvenstveno bilateralni ekonomski odnosi Bosne i Hercegovine i Ruske Federacije (RF), odnosno onaj aspekt odnosa kojim se bavi *ekonomska diplomacija*, jer smatramo da će u budućnosti upravo ekonomski odnosi biti dominantni unutar ukupnih bilateralnih odnosa BiH i RF.

Naravno, pored ekonomske dimenzije bilateralnih odnosa BiH i RF, dat ćemo kraći prikaz političkih odnosa i odnosa u sferi kulture, znanosti i sporta, jer time zapravo dobivamo zaokruženu sliku tih odnosa.

Ono što je *bitna odrednica* bilateralnih odnosa BiH i RF jeste **asimetričnost**, koja se ogleda u razlikama u veličini dviju država, jer: 1) RF spada u najveće država svijeta, dok BiH spada u male države; 2) u geopolitičkom smislu, RF je svjetska sila, BiH se nalazi u fazama pozicioniranja unutar međunarodne političke scene; 3) u ekonomskom smislu, RF je svjetski relevantno tržište, BiH s malim tržištem, promatrano u globalnom kontekstu, te također kada se govori o potencijalima prirodnih resursa, onda 4) RF posjeduju Mendeljejevu tablicu, odnosno, sve poznate elemente koji egzistiraju u prirodi, dok BiH u tom smislu posjeduje znatno skromnije potencijale.

Druga bitna odrednica bilateralnih odnosa BiH i RF jeste **specifičnost** koja se ogleda u posebnom odnosu RF naspram BiH, jer je RF članica, npr., Kontakt grupe i drugih (međunarodnih) tijela, institucija i organizacija koje su (ne)izravno involvirane u političke procese poslijeratne BiH.

Treća bitna odrednica bilateralnih odnosa BiH i RF jeste **pozitivan trend razvoja**, koji se kontinuirano odvija, mogli bismo reći, od trenutka kada je RF priznala BiH kao neovisnu državu 27. 4. 1992. g., a još intenzivnije od trenutka kada su uspostavljeni puni diplomatski odnosi BiH i RF, 26. 12. 1996.

Ako se izvrši komparacija dviju zemalja po raznim parametrima, mogu se također uočiti i određene **sličnosti** između njih (*Tabela 1.*) koje se tiču političkih kultura i sustava, te ekonomskih netržišnih sustava koji su ranije egzistirali u obje zemlje, te isto tako kada se govori o aktualnim procesima, onda se može reći da obje zemlje spadaju i tranzicijske zemlje, s nedovršenim procesom privatizacije i „vječnim procesom“ ekonomskih reformi, koje bi trebale da u konačnici etabliraju modernu tržišnu ekonomiju kojoj je imanentan sustav parlamentarne demokracije.

Tabela 1.

Sličnosti između Bosne i Hercegovine i Ruske Federacije

Obje zemlje u procesu tranzicije
Nedovršen proces privatizacije
Uspostavljena kvazitržišna ekonomija
Dominacija politike nad ekonomijom
Izražena korupcija, velika birokracija
Neefikasan pravni sustav / sudstvo
Niska razina demokratske kulture
Visoka ekonomska ovisnost u BiH o stranoj pomoći, a u RF o cijeni plina i nafte
Visok politički rizik – u 2011. zabilježen odliv kapitala iz RF u visini od 80 mrđ. \$
Neefikasna provedba zacrtanih strategija na raznim nivoima i sferama
Nepouzdana statistički podaci – otežana znanstvena analiza i istraživanja

U tekstu, odnosno analizi, *ograničit ćemo se na vremenski horizont* od posljednjih nekoliko desetljeća, jer su se u tome razdoblju dogodile krupne promjene u objema zemljama; BiH postaje neovisna država, koju priznaje i RF, i potom uspostavlja diplomatske odnose s RF, a RF je prolazila i prolazi kroz kompliciran proces društveno-političkih promjena tipa *glasnosti, perestrojke*, ukidanja SSSR-a i procesa ukupne demokratizacije političko-ekonomskih odnosa.

Isto tako, prezentirat ćemo većim dijelom *najrecentnije* podataka o bilateralnim odnosima dviju zemalja, poštujući elementarnu logiku da će se upravo pomoću tih podataka moći kreirati validna platforma za stvaranje scenarija budućeg razvoja bilateralnih odnosa BiH i RF.

Također ćemo nastojati da *stil* pisanja teksta uskladimo s latinskom maksimom *non multa, sed multum – ne o mnogim stvarima, nego o najbitnijima*, tj., da u tekstu komprimirano damo prikaz bilateralnih odnosa BiH i RF i njihovu analizu, te da tekst bude *in stricto sensu* praktično orijentiran.

Temeljni pristup analizi materije bit će također u skladu sa starom maksimom: *kriterij istine je praksa*, a što je sasvim logično imajući u vidu da je i sam autor „duboko uronjen“ u praksu bilateralne (ekonomske) diplomacije, tako da je u prilici unutar ovoga teksta sinergizirati svoj znanstveni i praktični rad, dajući ipak prednost praksi, koja se u ovom slučaju čini adekvatnom za kvalitetnije tretiranje teme.

2. Politički odnosi Bosne i Hercegovine i Ruske Federacije

Bilateralni odnosi između Bosne i Hercegovine i Ruske Federacije imaju pozitivan trend razvoja. Ruska Federacija je priznala BiH kao neovisnu državu 27. 4. 1992., a 26. 12. 1996. g. uspostavljeni su diplomatski odnosi između dvije zemlje; oba ova događaja bila su značajna upravo za kontinuitet pozitivnog razvoja političkih odnosa dviju država, koji u dosadašnjem razvoju pokazuju tendencije obostrano izraženoga *pragmatizma ili realpolitike*.

Politička pozicija RF naspram BiH utoliko je značajnija jer je RF članica Kontakt grupe, odnosno članica Vijeća za provedbu mira (PIC) u BiH, no isto tako i kao geopolitička sila sa stalnim mjestom u Vijeću sigurnosti UN-a, zbog čega je često u poziciji da iskazuje određeni stupanj utjecaja na političke odnose u BiH. Slikovito kazano, politički odnosi između RF i BiH mogli bi se opisati kao odnosi između političkog subjekta, što je u ovom slučaju RF, i političkog objekta, što je BiH.

Uvažavajući poziciju i ulogu RF naspram BiH, Ruska Federacija, kada se govori o bilateralnim političkim odnosima, i dalje podržava i pomaže BiH da prevladava unutarnje probleme i konflikte, na principu samostalnosti i nemiješanja sa strane u unutarnje stvari u BiH, putem konsenzusa konstitutivnih naroda u BiH i poštivanja dejtonskih principa.

Ruska Federacija smatra kako nije politički korektno da se međunarodna zajednica miješa u formiranje vlasti u zemlji, da to pitanje moraju riješiti domaći političari, koristeći dejtonski princip rotacije u formiranju funkcionalnoga Vijeća ministara. Ruska Federacija je u ovoj kao i prethodnih godina otvoreno iskazivala neslaganje s radom Ureda visokog predstavnika (OHR) u BiH, i u radu PIC-a, kao i svakom drugom prilikom, isticala je svoj zahtjev za zatvaranje OHR-a a, a ne njegovo izmještanje izvan BiH.

Bonska ovlaštenja su pogrešan način za rješavanje problema u BiH, stav je Rusije, koja očekuje da se ona više ne primjenjuju.

Na bilateralnim konzultacijama održanim u Moskvi zamjenik ministra vanjskih poslova RF Vladimir Titov rekao je da je RF već duže vrijeme u stalnom dijalogu s Njemačkom i Turskom vezano za situaciju u BiH i pokušaje da se pronade adekvatno rješenje za situaciju u zemlji. Pohvalio je realističan pristup Njemačke u BiH, aktivnost Turske u davanju inicijativa i istakao značaj rada PIC-a, podržavajući njegov budući rad. Naveo je da će RF obnoviti dijalog sa SAD-om u pogledu BiH.

Bez rješavanja političke pozicije bh. Hrvata ne može se riješiti problem u BiH, stav je RF. Ruska Federacije je zahvalila BiH na njenom radu i konstruktivnoj suradnji s Vijećem sigurnosti UN-a. Napetost na Kosovu je opasnost za cijelu regiju, a RF se protivi njegovoj podjeli.

Ruska Federacija je ponovno inicirala rješavanje klirinškog duga RF prema BiH, te istaknula potrebu potpisivanja sporazuma o suradnji između ministarstava pravde dviju zemalja.

Također promovira politiku investiranja u BiH, i to na području cijele zemlje. Na bilateralnim konzultacijama se afirmativno govorilo o plinskom projektu "Južni (po)tok" i mogućnosti da jedan krak prolazi i kroz BiH.

U 2011. godini Ministarstvo za izvanredne situacije Vlade RF svojim je brodom iz libijske luke Ras Lanufa uspješno evakuiralo tridesetak državljana BiH, nakon što su izbili nemiri u Libiji početkom godine. Veleposlanstvo BiH u Moskvi je u koordinaciji s Ministarstvom vanjskih poslova RF i Veleposlanstvom BiH u Tripoliju dalo svoj doprinos uspješnoj evakuaciji bh. građana i nakon akcije se pismom zahvalilo ruskom ministru za izvanredne situacije g. Sergeju Šojguu na velikoj pomoći bh. građanima.

Kada se pak govori o *strateškim prioritetima vanjske politike* BiH i RF, onda je lako uočiti postojanje bitnih razlika u tome kontekstu. Naime, BiH će u svojoj vanjskoj politici slijediti zacrtane ciljeve, a to su prije svega euroatlantske integracije, ili članstvo u EU-u i NATO-u, dok će RF slijediti jedan „ruskocentrični“, zapravo tradicionalni model svoje vanjske politike, a to je veliki utjecaj na susjedne zemlje, prije svih na zemlje SNG-a i Carinske unije (RF, Bjelorusija i Kazahstan), a potom će nastojati da održava tempo globalnog igrača preko Vijeća sigurnosti UN-a i drugih multilateralnih organizacija.

3. Ekonomski odnosi

3.1. Stanje ekonomskih odnosa

U posljednje vrijeme poduzima se niz aktivnosti u pogledu jačanja ekonomskih bilateralnih odnosa s Ruskom Federacijom. Naravno da u tim aktivnostima prednjači Veleposlanstvo BiH u Moskvi i Veleposlanstvo RF u Sarajevu, no svakako da svoj doprinos daju i druge institucije u BiH i RF, kao gospodarske komore, ministarstva za ekonomske odnose i vanjsku trgovinu, FIPA (Agencija za unapređenje stranih investicija u BiH) i druge agencije. U nastojanju da budemo što sažetiji, dajemo kratak prikaz najvažnijih aktivnosti iz domene ekonomske suradnje i ekonomske diplomacije BiH i RF.

- Reaktiviran je rad Mješovitoga međudržavnog povjerenstva koje se bavi ekonomskom suradnjom BiH i RF.
- Pripremljeni su za potpisivanje slijedeći sporazumi: *Sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja; Sporazum o unapređenju i zaštiti investicija*, čime bi uz već potpisani *Sporazum o ekonomskoj suradnji BiH i RF* bio zaokružen set temeljnih sporazuma iz oblasti ekonomske suradnje dviju država.
- Također su pripremljeni za potpisivanje *Sporazum o zapošljavanju radnika* i *Sporazum o konzularnim odnosima*, kojim se predviđa oslobađanje viznog režima građana BiH i RF na rok od 30 dana.

- Data je podrška nastupu FIPA-e u Moskvi i tada je s predstavnicima ruske kompanije *Zarubežneft* dogovoreno da počnu istraživanja mogućih nalazišta nafte u BiH; istraživanja su u toku.
- Povezano je nekoliko kompanija u BiH i ruskih uvoznih kompanija koje se bave trgovinom voća i povrća.
- Veleposlanstvo BiH redovno prati situaciju u vezi s izgradnjom olimpijskih borilišta u Sočiju, gdje je angažirano nekoliko stotina radnika iz naše zemlje.
- Veleposlanstvo također prati situaciju koja se odnosi na redovnu isporuku plina iz RF u BiH.
- Predstavnici Veleposlanstva su prisutni na sajmovima, konferencijama i sličnim manifestacijama, s ciljem promocije bh. gospodarstva, odnosno s ciljem atraktiviranja investicija u BiH.
- Pokrenuta je inicijativa za otvaranje počasnog konzulata BiH u Moskvi, u Centralnome federalnom okrugu.

Tabela 2.

Obim trgovinske razmjene BiH i RF u 2011. g.

Uvoz robe u BiH iz RF	647,590 mil. \$
Izvoz robe iz BiH u RF	47,902 mil. \$
Saldo	695,492 mil. \$

*Izvor: *Ministarstvo ekonomskog razvoja RF*

Interesantan je i podatak Ministarstva ekonomskog razvoja RF prema kojem BiH zauzima dosta nisku poziciju, tj., nalazi se *na 85. mjestu* liste trgovinskih partnera RF.

Ipak, sve ove podatke treba promatrati *cum grano salis*, jer se pokazuje da statistike u RF, ali i u BiH, nisu precizne i ima dosta odstupanja. Inače, u tome kontekstu je potrebno istaći jednu veoma bitnu činjenicu – da je statistika većine tranzicijskih zemalja nepouzdana, a što je imalo izravne posljedice na aktivnosti tipa: planiranja - strateškog planiranja, jer većina tih zemalja ili nije prakticirala strateško planiranje ili je ono bilo veoma loše, ili je pak nedostatak pouzdanih statističkih podataka u bitnome otežavao rad znanstvenicima, ekspertima, analitičarima itd. Nažalost, u tom pogledu ni danas situacija nije bitno izmijenjena.

Također treba imati na umu da se svi ekonomski efekti, npr. angažmana naših građana u kompanijama u RF, ne evidentiraju, a imaju izravne posljedice na ekonomski standard u BiH putem doznaka koje na godišnjoj razini dostižu i nekoliko desetaka miliona dolara.

Još jedan moment je bitan kada se govori o obimu trgovinske razmjene između BiH i RF, a to je da Srbija sa RF ima *Sporazum o slobodnoj trgovini*, tako da se jedan dio robe i usluga iz BiH zapravo plasirao preko Srbije, dakle indirektno, a u carinskim evidencijama RF je sve to prikazivano kao roba i usluge iz Srbije, a zapravo su bile roba i usluge iz BiH.

Struktura robe koje je izvožena / uvožena u RF i BiH u 2011. g.:

- Zemni plin,
- Prehrambeni proizvodi,
- Voće i povrće,
- Mineralni proizvodi,
- Gorivo mineralno, nafta i naftni proizvodi, destilacije,
- Proizvodi iz bitumena,
- Vosak,
- Kemijski proizvodi,
- Kaučuk,

- Koža i proizvodi od kože,
- Proizvodi od drveta, celuloze i papira,
- Tekstil i tekstilni proizvodi,
- Biseri, dragi kamen i plemeniti metali,
- Proizvodi od metala,
- Strojevi, oprema,
- Transportna sredstva,
- Druga roba

Kada se govori o aktualnim trendovima u sferi ekonomske suradnje, onda je primjetna promjena u značenju pojedinih sektora. I ranije, a i sada, **sektor energetike** je igrao značajnu ulogu u sferi ekonomske suradnje dviju država; Rusija je plasirala svoje energente i opremu za elektrane, koksare itd., dok je BiH ranije također plasirala opremu za nuklearne elektrane, parne kotlove, zatim transformatore i dalekovode za prijenos električne energije, iz kompanije *Energoinvest*.

Danas je u tome sektoru evidentan debalans u korist RF, jer RF i dalje plasira zemni plin u BiH u vrijednosti oko 200 mil. \$; zatim je uložila značajna sredstva u *Rafineriju nafte Bosanski Brod*, na istraživanjima naftnih nalazišta radi kompanija *Zarubežnjeft*, isto tako učestvuje na projektu remonta *TE Ugljevik*, a želi da učestvuje u i projektima plinifikacije BiH. Na drugoj strani, *Energoinvest* se bori da se vrati na rusko tržište, u čemu mu dosta pomaže i Veleposlanstvo BiH u Moskvi, jer postoje realne šanse da *Energoinvest* dobije projekte izgradnje dalekovoda, u čemu i je trenutno konkurentan na svjetskom tržištu.

Drugi sektor u kojem je BiH bila apsolutni favorit bio je **sektor građevinarstva**; mnoge kompanije, poput *Vranice*, *Unioninvesta*, *Šipada*, uspješno su nastupale na ruskom tržištu i izgradile impozantne objekte u RF. Ipak, događaji kao što su rat i proces privatizacije u BiH te otvaranje ruskog tržišta znatno su smanjili manevarski prostor građevinskim kompanijama iz BiH, jer su mnoge od njih u procesu privatizacije nestale ili su postale nekonkurentne, uz istovremenu pojavu konkurencije zapadnih zemalja, a u posljednje vrijeme i restriktivnih mjera u pogledu angažmana inozemne radne snage u RF, kojima se ograničavaju kvote i preferira ruska radna snaga i snaga iz zemalja bivšeg SSSR-a, što izravno utječe na uspješnost građevinskih kompanija kojima su vlasnici i radnici iz BiH.

Treći sektor koji doživljava snažnu ekspanziju je **sektor prehrane**, što je itekako važno promatrano iz perspektive izvoznih šansi BiH, posebno sektor voća i povrća, koje se već uspješno plasira na ruskom tržištu. Iako nema precizne evidencije o tome koliko je voća i povrća plasirano na rusko tržište, izraženo u finansijskim pokazateljima, sasvim je sigurno da ta suma dostiže i nekih 10 mil. \$. Naime, kada se govori o izvozu voća i povrća iz BiH u RF, često se koristi varijanta reeksporta iz Srbije, koja ima *Sporazum o slobodnoj trgovini sa RF*, tako da izostaju realne evidencije o izvozu voća i povrća iz BiH koje se na ruskoj carini često evidentira kao uvoz iz Srbije. Veliku smetnju povećanju izvoza voća i povrća iz BiH predstavlja činjenica da više ne postoji jedan poslovni sustav kakav je ranije bio UPI, koji je sa svojim kapacitetima mogao realno nastupati na velikim inozemnim tržištima kakvo je tržište RF. U vezi s tim trebalo bi razmisliti o ponovnom formiranju jednoga takvog poslovnog sustava.

Značajnu ulogu u razvoju ekonomske suradnje ima i **sektor farmacije**, koji je preko kompanije *Bosnalijek* tradicionalno prisutan na području RF, jer se *Bosnalijek* uspješno pozicionirao na ruskome farmaceutskom tržištu bilježeći permanentan rast prodaje svojih lijekova i pozitivne poslovne rezultate, s dosta dobrim razvojnim perspektivama na tržištu RF.

Da bismo što racionalnije i jasnije prikazali aktualne trendove ekonomske suradnje BiH u i RF, njihov prikaz dajemo *tabelarno*.

Tabela 3.

Trendovi po sektorima

Trendovi po sektorima	
BIH	RF
Energetika – negativan trend	Energetika – intenzivno rastući
Građevinarstvo – negativan trend	Građevinarstvo –
Sektor prehrane – pozitivan trend	
Farmacija – pozitivan trend	

3.2. Što da se čini

1. Intenzivirati ekonomsku suradnju putem Mješovitoga međudržavnog povjerenstva za razvoj ekonomskih odnosa.
  2. Inzistirati da se konačno završi proces zaključivanja bilateralnih ekonomskih sporazuma (dva ključna bilateralna sporazuma treba da se potpišu), i to su:
    - *Sporazum o izbjegavanju dvostrukoga oporezivanja,*
    - *Sporazum o unapređenju i zaštiti investicija,*
    - *Sporazum o zapošljavanju radnika i*
    - *Sporazum o konzularnim odnosima,* kojim se predviđa oslobađanje viznog režima građana BiH i RF na 30 dana.
- S obzirom na to da je proces potpisivanja ovih sporazuma dosta prolongiran, potrebno ga je značajno ubrzati.
3. Dalje inzistirati na intenzivnijem uključivanju svih relevantnih institucija, kao što su: FIPA, Vanjskotrgovinska komora i Ministarstvo za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose, jer sve te institucija mogu i treba da pomognu u jačanju ekonomske suradnje BiH i RF.
  4. Intenzivirati kontakte s kompanijama koje se bave preradom nafte, kemijskom industrijom, farmaceutikom, proizvodnjom i preradom voća i povrća, kao i hrane, jer su to upravo proizvodi koji imaju prođu na ruskome i bh. tržištu i gdje je moguća ekonomska suradnja.
  5. Inzistirati da se konačno riješi problem klirinškog duga, prema kojem Ruska Federacija duguje Bosni i Hercegovini 125 mil. dolara.
  6. Raditi na uspostavljanju predstavništva Vanjskotrgovinske komore BiH u Moskvi.
  7. Formirati počasni konzulat BiH u Moskvi i aktivirati ga.

3.3. Perspektive ekonomskih odnosa

Ukoliko se želi jačati pozitivan trend ekonomske suradnje, također je potrebno da niz aktivnosti poduzme ne samo Veleposlanstvo BiH u Moskvi nego i ostale relevantne institucije, kao što su Ministarstvo za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose, Vanjskotrgovinska komora, FIPA i dr., kako bi se lobiralo za bh. kompanije, zatim da bi se kontaktirale određene ruske kompanije i poslovni ljude u RF, da se naprave preliminarni / pripremni sastanci za naše poslovne ljude, da se pravovremeno obavijeste potencijalni učesnici o određenim sajmovima i izložbama, da im se pruži logistička potpora, a za vrijeme sajma posjete štandovi i zajedno s učesnicima pomogne u prezentaciji neke kompanije ili proizvoda.

Isto tako treba djelovati i u obrnutom smislu, odnosno prema ruskoj strani, te predstavnicima ruskih kompanija također pružati blagovremeno relevantne i potrebne informacije, odnosno pozivati ih na sajmove, izložbe i slične manifestacije u BiH.

Rusko tržište kao svjetski relevantno tržište svakako da je interesantno i za gospodarstvo u BiH, koje treba zapravo da izvrši proces "ponovnog otkrivanja ruskog tržišta", imajući u vidu pozitivnu ekonomsku memoriju ruskoga tržišta naspram bh. kompanija i proizvoda u ranijem periodu.

Naravno da neće biti lako ponovno se pozicionirati na ruskom tržištu, jer je ono postalo otvoreno i znatno probirljivije, jer na njemu vlada svjetska konkurencija; također ne treba izgubiti iz vida da je rusko tržište još neuređeno tranzicijsko tržište u kojem se često dešavaju izmjene legislative i procedure poslovanja, što sve ometa poslovanje kompanijama i što je dobra podloga za rast korupcije i nelegalnih aktivnosti. U *Tabeli 4.* navodi se lista pozitivnih i negativnih činjenica koje utječu na ekonomsku suradnju BiH i RF.

Tabela 4.

Pozitivne činjenice	Negativne činjenice
1. Pozitivne ekonomske memorije	Nepostojanje kontinuiteta suradnje, koji je ozbiljno narušen ratom u BiH
2. Dobri institucionalni odnosi	Nedostatak koncepcije daljnega ekonomskog nastupa kod bh. strane
3. Zaokružuje se ugovorno reguliranje	Nepostojanje predstavništva Vanjskotrgovinske komore BiH
4. Spremnost RF na investiranje u BiH	Nepostojanje velikih kompanija u BiH
5. Formirano Mješovito povjerenstvo za ekonomsku suradnju	Negativna iskustva u poslovanju
6. Već posluju uspješno neke bh. i ruske kompanije	Nedovršen proces privatizacije / tranzicije
7. Otvaranje počasnog konzulata BiH u Moskvi	Nedovoljan broj kompetentnih (menadžerskih) i inih kadrova
8	Nepoznavanje novih tržišnih uvjeta
9	Neizgrađen sustav poslovnog prava, sudovi / arbitraže neefikasne i neobjektivne
10	Nezadovoljavajući obim investicija
11	Neefikasnost u sferi ekonomije
12	“Nezdravost” ekonomskih sustava, izražena korupcija i birokracija
13	Nesigurnost, povezana s ekonomskim i političkim rizicima
14	Nekonkurentnost, obje zemlje su pozicionirane veoma nisko na ljestvici konkurentnosti
15	Nerazvijenost ekonomije

Iako se iz navedene tabele može uočiti postojanje određene simetrije u odnosu pozitivnih i negativnih činjenica, ipak u dosadašnjoj praksi ekonomskih odnosa dominiraju činjenice s “prefiksom NE”, a što se jednostavno može potkrijepiti i uvidom u kvantitativne pokazatelje ekonomske suradnje BiH i RF, koja je daleko od zadovoljavajuće.

4. Suradnja u sferi kulture, znanosti sporta

Nastavlja se kontinuitet obrazovanja mladih iz BiH na visokoškolskim ustanovama u RF na temelju stipendija Vlade RF i predsjedničke stipendije. U ovoj godini BiH je od ruske vlade dobila čak 25 stipendija za osnovno visoko obrazovanje, magistarske, doktorske studije te stažiranje i pohađanje kratkoročnih seminara i tečajeva. U 2011. g. potpisan je i *Program suradnje u oblasti kulture, znanosti i obrazovanja*.

Bilježimo pozitivan trend u odzivu naših studenata, što tumačimo boljom informiranosti o uvjetima i pogodnostima studiranja u ovoj zemlji, ali i naporima veleposlanstava na prevladavanju određenih prepreka. Tako je Veleposlanstvo BiH posredovalo u rješavanju tehničkih problema za studente koji su već na studiju ili su iskazali interes za njegov nastavak. Zahvaljujući spremnosti ruske strane, nijedan student nije ostao uskraćen za školovanje, uključujući npr. osiguranje još jedne predsjedničke stipendije i pored ograničenja kvote.

Osim toga, spremnost za prijem naših studenata iskazali su i Diplomatska akademija, Državna akademija slavenske kulture, Moskovski državni univerzitet civilne avijacije, zbog čega su se i obratili Veleposlanstvu

za podršku. U ovoj godini na studije nafte i plina u Moskvi upisano je i 7 studenata iz bh. entiteta Republike Srpske po osnovi stipendija koje je dodijelila *Rafinerija Brod*.

Veleposlanstvo BiH je kao i prethodnih godina sudjelovalo na tradicionalnoj manifestaciji "Slavenski dani pismenosti i kulture". Izdvajamo održavanje međunarodnog kongresa akademija društvenih znanosti, kulture i umjetnosti, čiji je najvažnije zadatak formiranje djelotvornog partnerstva među socijalnim grupacijama i zemljama s ciljem osiguranja stabilnoga i harmoničnog razvoja svjetske zajednice.

Posjeta delegacije Olimpijskog komiteta BiH Moskvi i olimpijskim borilištima u Sočiju te poziv ruskim predstavnicima da posjete BiH, kao i sudjelovanje sportaša iz BiH i RF na raznim takmičenjima u obje zemlje, govore o već uspostavljenom kontinuitetu sportske suradnje dviju zemalja.

U oblasti kulture više kulturno-umjetničkih ansambala iz BiH tražilo je pomoć Veleposlanstva BiH u uspostavljanju kontakata s ansamblima u RF radi realizacije konkretnih programa. Tijekom redovitih bilateralnih konzultacija zamjenici ministara vanjskih poslova BiH i RF potpisali su *Protokol o kulturnoj suradnji za naredno dvogodišnje razdoblje*. Sve su češće posjete eminentnih ruskih ansambala, baletnih grupa i orkestara Bosni i Hercegovini, tako da je realno očekivati daljnji pozitivan razvoj suradnje i u sferi znanosti, kulture i sporta.

5. Zaključak

Bilateralni odnosi Bosne i Hercegovine i Ruske Federacije razvijaju se kontinuirano i imaju pozitivan trend. Ovakvi bilateralni odnosi zapravo su produžetak tih odnosa iz perioda bivše Jugoslavije. Danas, iako postoje nove političke realnosti, a to je da je BiH postala neovisna država, tradicija dobrih odnosa nije narušena. S vremenom se oni „ispunjavaju novim sadržajima“ i *de facto* i *de jure*, odnosno, i u kvalitativnom i kvantitativnom smislu, o čemu svjedoče i podaci koje smo iznijeli u ovom tekstu.

Ipak, u dosadašnjem razvoju bilateralnih odnosa između BiH i RF mogla se primijetiti i određena asimetrija, jer pored deklarativno balansirano pristupa ruske strane Republici Srpskoj i Federaciji BiH, ipak je više konkretnih stvari urađeno na relaciji Republika Srpska – Ruska Federacija, a tome idu u prilog i činjenice da je u proteklom periodu formiran Biro Republike Srpske u Moskvi, da su gradovi Banja Luka i Moskva gradovi pobratimi, da je kompanija *Zarubežnjeft* investirala sredstva u *Rafineriju nafte Bosanski Brod*, da je kompanija *Zarubežnjeft* počela istraživanja naftnih nalazišta na području RS-a, da su ruske kompanije uključene u remont i dogradnju *TE Ugljevik* i da se dogovaraju i drugi projekti koji bi trebalo da jačaju suradnju Republike Srpske i Ruske Federacije.

Razloge za postojanje ovakvoga debalansa u bilateralnim odnosima Ruske Federacije i Federacije BiH svakako ne treba tražiti samo na ruskoj strani, jer je u svim kontaktima bh. dužnosnika, pa i autora ovoga teksta u svojstvu bh. diplomata, s predstavnicima ruske strane ta strana uvijek inzistirala na jačanju suradnje s Federacijom BiH, često ponavljajući kako ima utisak da takva želja i nije prisutna kod predstavnika FBiH.

Imajući u vidu dosadašnje iskustvo u vezi s bilateralnim odnosima dviju zemalja, može se očekivati da će *primat unutar navedenih odnosa imati upravo ekonomska suradnja*, te smo joj u ovoj analizi i posvetili najviše pažnje. Naime, iako se ekonomski odnosi između dvije zemlje pozitivno razvijaju, ni BiH ni RF nisu zadovoljne obimom ekonomske suradnje i nastoje tu suradnju unaprijediti. Obje zemlje su u tome kontekstu detektirale svoje ekonomske interese i ambicije, tako da u razdoblju koje slijedi ostaje da se oni i implementiraju.

Na kraju, promatrajući bilateralne odnose BiH i RF u cijelosti, možemo biti zadovoljni njihovim razvojem i također nećemo pogriješiti ako kažemo da ti odnosi imaju dobar potencijal i perspektivu, promatrano i kroz optiku *geopolitike* i kroz optiku *geoekonomije*, jer u oba slučaja, i BiH i RF, zemlje imaju i prepoznaju svoje interese.

Sažetak

Bilateralni odnosi Bosne i Hercegovine i Ruske Federacije imaju pozitivan razvojni tok. Istina, oni se odvijaju uza sve specifičnosti koje proističu iz različitih pozicija, ali i recentnih povijesnih događaja. Oficijelni sadržaj tih odnosa propagira razvijanje prijateljskih odnosa, međusobno uvažavanje i suradnju, međutim, takav pristup nekada bude demantiran u praksi, npr., stajališta u pogledu OHR-a: RF ima izrazito negativan stav prema toj instituciji i njezinoj ulozi.

Kada se govori o političkim odnosima dviju zemalja, treba istaknuti i postojanje razlika u strateškim prioritetima kod BiH, koja teži članstvu u euroatlantskim integracijama, i RF, koja teži proširenju svoje moći u susjednim zemljama, zemljama SNG-a prije svih, i na globalnoj razini, preko UN-a i multilateralnih organizacija.

Ako se pak promatraju bilateralni ekonomski odnosi, onda u tome kontekstu postoji dosta podudarnosti, jer se obje zemlje slažu da je ekonomska suradnja nedovoljna i da je treba unaprijediti. Suradnja u sferi kulture je dobra i treba samo nastaviti pratiti postojeći razvojni trend. Generalno govoreći, bilateralni odnosi BiH i RF razvijaju se pozitivno, s tim da je realno pretpostaviti kako će u vremenu koje dolazi prioritet unutar tih odnosa biti ekonomska suradnja.

Literatura

- Sadžak M., Menadžment u tranzicijskim zemljama, Prizma Sarajevo, 5/6, 2012.
- Sadžak M., Menadžment(eri) u BiH, Prizma Sarajevo, 7/8, 2011.
- Sadžak M., Ruski menadžment, Prizma Sarajevo, 3/4, 2012.
- Sadžak M., et. al., Ekonomska diplomacija, menadžerski pristup, Synopsis, Zagreb / Sarajevo, 2008.
- Sadžak M., Ekonomska diplomacija: kroskulturalni pristup, Synopsis, Sarajevo / Zagreb, 2011.
- Россия в глобальном мире 2000-2011 Хрестоматия в 6 томах, И. Н. Тимофеев, Т. А. Махмутов, Е. С.Алексеевкова, Москва, Аспект-Пресс, 2012.
- Россия и страны - члены Европейского союза. 2011.
- Политические отношения и политический процесс в современной России. Исаев Б. А. Баранов Н.А. 2011.
- Современная Россия политические отношения и политические институты Пономарева Е. Г. 2011.

Institucije i njihovi izvori

- Министр финансов РФ
- Министр энергетики РФ
- Министр экономического развития РФ,
- Министр труда и социальной защиты РФ
- Министр транспорта РФ
- Министр спорта РФ
- Министр сельского хозяйства РФ
- Министр связи и массовых коммуникаций РФ
- Министр регионального развития РФ,
- Министр промышленности и торговли РФ
- Министр природных ресурсов и экологии РФ
- Министр образования и науки РФ
- Министр культуры РФ
- Министр юстиции РФ
- Министр иностранных дел РФ
- Торгово-промышленная палата Российской Федерации
- Московская торгово-промышленная палата

Časopisi

- Правда
- Известия
- Ведомости
- Газета России
- Московский комсомолец
- Комерсант
- The Moscow Times
- Korišteni su također i izvori svih relevantnih insitucija iz BiH, (MVP, FIPA, Vanjskotrgovinska komora, ministarstva itd.) te također znanstvenih instituta.